

Розділ III. Природа материків
Тема 6. Євразія

Урок 51

Тема уроку: Євразія. Географічне положення. Берегова лінія.

Очікувані результати: характеризує географічне положення, використовуючи відповідну наукову термінологію;

створює матеріальні навчальні моделі для дослідження.

Формування ключових компетентностей: вільне володіння державною мовою, компетентність в галузі природничих наук, техніки і технологій, навчання впродовж життя, математична компетентність.

Види і прийоми навчальної діяльності: робота з підручником, робота з картою, практична робота, розв'язування задач, «Асоціація», «Три речення», «Кола Вена».

Групи загальних результатів: 1, 2

Засоби навчання: ТЗН (технічні засоби навчання), підручник, фізична карта світу, атлас.

Хід уроку

I. Початок уроку

Позитивне налаштування на урок.

Оголошення теми, мети, завдань уроку та очікуваних результатів.

II. Активізація пізнавальної діяльності

Приєм «Три речення»

Характеристика материків.

А) Найсухіший материк. Найвіддаленіший. Найменший (**Австралія**)

Б) Екватор проходить майже посередині. Займає II місце по площі.
Найжаркіший материк (**Африка**)

В) Найвологіший материк. Найдовша гірська система.

Найповноводніша річка (**Південна Америка**)

Г) Материк покритий кригою. Пінгвіни – символ материка. Це континент
«миру» та «науки» (**Антарктида**)

Д) Лежить в північній та західній півкулях. Дуже порізана берегова лінія.
Одна із частин суші належала колись Росії (**Північна Америка**)

Приєм «Асоціація»

Запишіть асоціації, які викликає у вас материк Євразія

III. Вивчення нового матеріалу

Робота з інформацією: Візитівка Євразії: географічне положення (ГР II)

Перегляд відео «ФГП материка»
<https://ua.pistacja.tv/video/geo50191>

 <p>ЄВРОПА</p> <p>АЗІЯ</p> <p>ЄВРАЗІЯ</p>	<p>Європа – дуже давнє слово. Прослідкувати його виникнення важко. Назва могла виникнути від семітського «єреб» або «іріб», що означає «захід». Ще одна версія в Давній Греції слово «Єребос» означає темнота, підземне царство мертвих.</p> <p>Азія – в перекладі з арабського «асу»-схід, частина світу, яка входить до складу материка Євразія. Ще 500 років тому Азія приваблювала європейців. Саме з Азії привозили дорогоцінне каміння, тропічні фрукти, спеції (перець, корицю). Європейці довго мріяли про азіатські багатства.</p>
---	---

Межа між Європою та Азією	
	<p>Уральські гори- р. Емба – північне узбережжя Каспійського моря – Кумо-Маницька западина – Азовське море - Керченська протока – Чорне море – протока Босфор – Мармурове море – протока Дарданелли – Середземне море – Гібралтарська протока.</p>

Практикуймо (ГР I)

Розв'яжіть задачу.

Визначте протяжність (у градусах і кілометрах) Євразії вздовж 40° пн. ш. (1° = 85,4 км) та 100° сх. д. (1° = 111 км).

Розв'язок.

1) за меридіаном 100° сх. д.

$$76^\circ \text{ пн. ш.} - 6^\circ \text{ пн. ш.} = 70^\circ; \quad 70^\circ \times 111 \text{ км} = 7770 \text{ км};$$

2) за паралеллю 40° пн. ш.

$$9^\circ \text{ зх. д.} + 128^\circ \text{ сх. д.} = 137^\circ; \quad 137^\circ \times 85,4 = 11\,699,8 \text{ км.}$$

Берегова лінія материка.

Робота з підручником (ГР II) – ст. 208 – 210. (завдання 5,6 ст. 210)

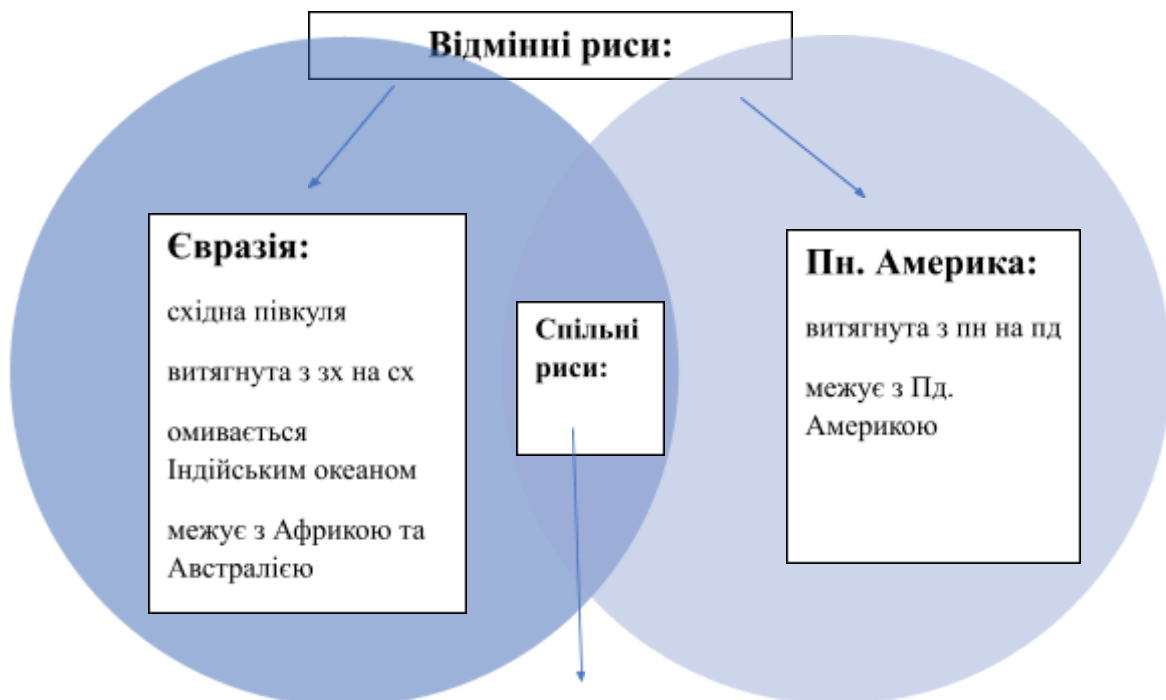
Практикуймо (ГР II)

Позначте на контурній карті назви основних географічних об'єктів берегової лінії Євразії (завдання 2, ст. 210)

IV. Закріплення знань

Приєм «Кола Вена» (ГР III)

(виявлення спільних та відмінних ознак географічного положення двох материків, завдання 3 ст. 210) .

Рефлексія

розташовані в північній та західній півкулях
перетинає пн. тропік та пн. полярне коло
омиваються Тихим, Атлантичним та
Північним Льодовитим океанами
межують між собою
дуже розчленована берегова лінія

VI. Домашнє завдання

§ 47.

Урок 52

Тема уроку: Тектонічна будова. Сучасні тектонічні процеси.

Очікувані результати: характеризує тектонічну будову Євразії, використовуючи відповідну наукову термінологію;

досліджує об'єкти і явища на материках, використовуючи тематичні карти, моделі, зокрема й цифрові;

створює матеріальні навчальні моделі для дослідження.

Формування ключових компетентностей: вільне володіння державною мовою, компетентність в галузі природничих наук, техніки і технологій, навчання впродовж життя, інноваційність.

Види і прийоми навчальної діяльності: робота з підручником, робота з картою, дослідження, моделювання, «Дивуй».

Групи загальних результатів: 1, 3

Засоби навчання: ТЗН (технічні засоби навчання), підручник, фізична карта світу, атлас, матеріали для моделювання.

Хід уроку

I. Початок уроку

Позитивне налаштування на урок.

Оголошення теми, мети, завдань уроку та очікуваних результатів.

II. Активізація пізнавальної діяльності

Що таке літосфера?

Які є основні літосферні плити?

Які явища спричиняє рух літосферних плит?

III. Вивчення нового матеріалу

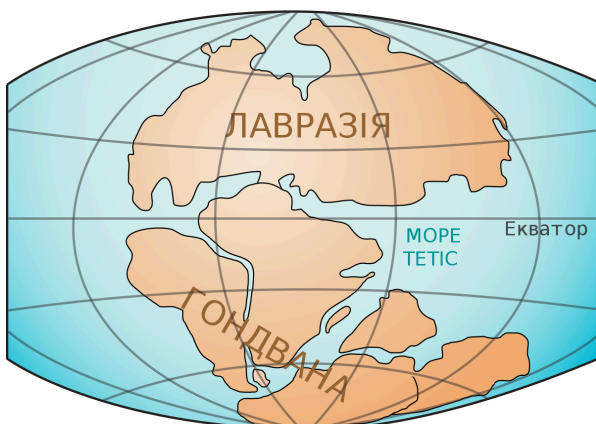
Перегляд відео «Тектонічна будова Євразії»

<https://ua.pistacija.tv/video/geo50193>

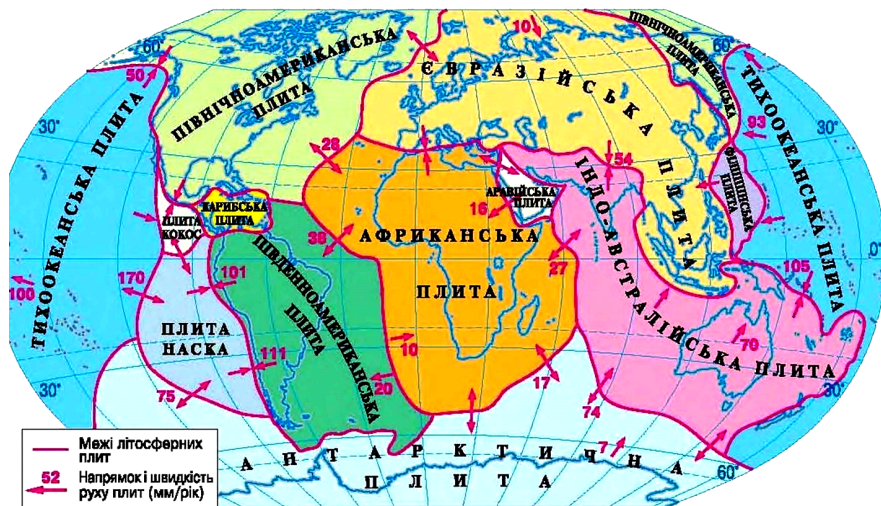
Вивчення даної теми пропоную учням провести у формі дослідження, де поетапно буде висвітлено відповідь на питання, що є у темі дослідження.

Дослідження: Чому в основі Євразії – кілька платформ? (ГР I, ГР III)

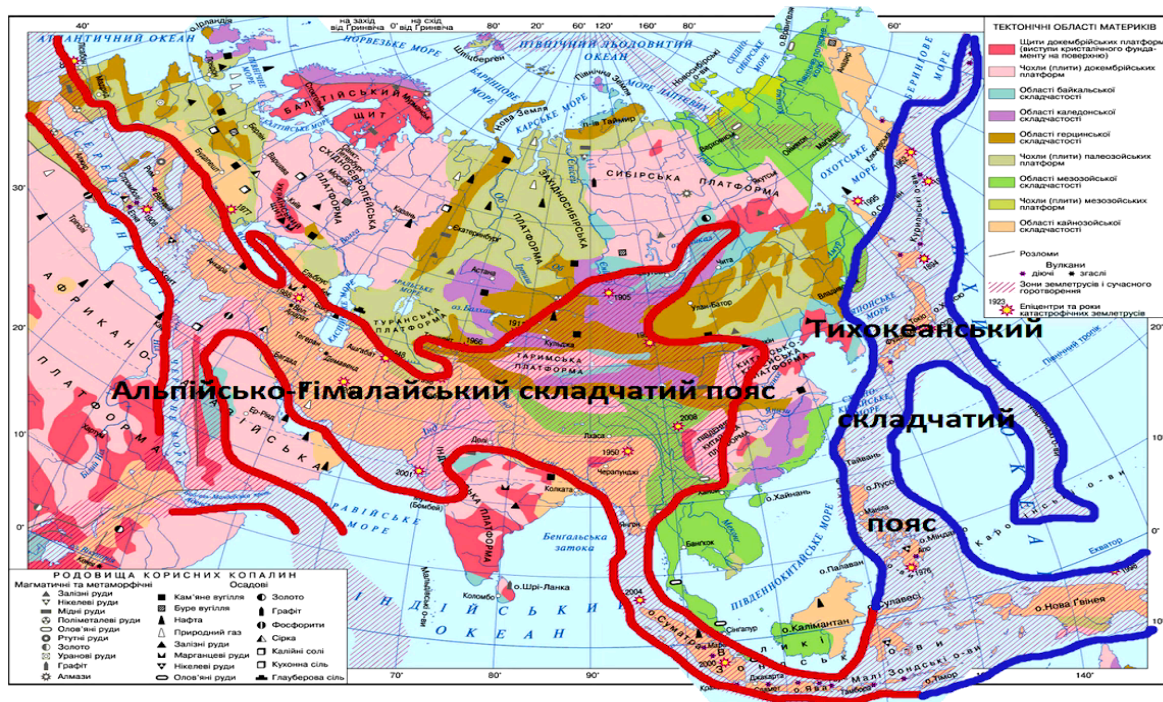
1. Євразія, як і Північна Америка, мільйони років тому була частиною прадавнього материка Лавразії. Серед інших континентів земної кулі вона вирізняється надзвичайно складною будовою земної кори. Це результат тривалої та складної геологічної історії її розвитку. **З часом Лавразія також почала розпадатися, утворюючи окремі платформи.**

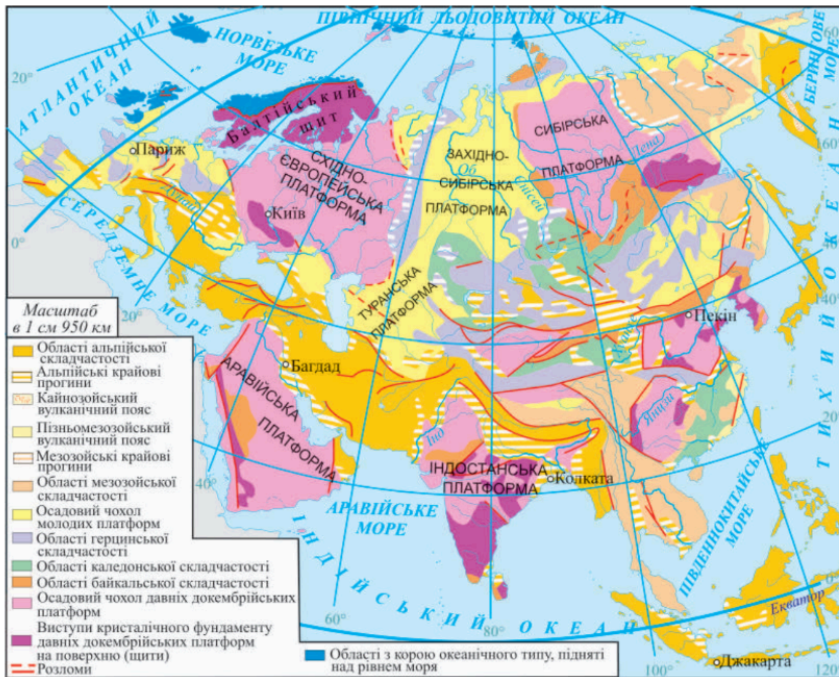
2. Найбільший за розмірами материка Землі, гігантська Євразія займає не лише всю Євразійську літосферну плиту, але й частину Індо-Австралійської й Африкано-Аравійської літосферних плит, які рухаються назустріч одна одній.

3. На межі зіткнення літосферних плит земна кора зім'ята у складки — там утворився Альпійсько-Гімалайський складчастий пояс. Уздовж східного узбережжя материка простягнувся ще один складчастий пояс – Тихоокеанський, який виник у районі зіткнення Євразійської та Тихоокеанської літосферних плит. Високі гори, які там утворилися, ми бачимо на карті Євразії у вигляді ланцюгів островів — Курильських, Японських.

4. Внаслідок тривалих тектонічних процесів на території Євразії утворилися різні платформи. Ці платформи мають різний вік та геологічну будову. В основі Євразії лежить кілька давніх докембрійських (Східноєвропейська, Китайська, Сибірська, Індостанська та інші) і молодих палеозойських (Західносибірська, Туранська) платформ. Платформи є відносно стійкими ділянками земної кори, проте й вони зазнають повільних вертикальних рухів.

5. Складчасті пояси — це активні сейсмічні зони, де відбуваються інтенсивні рухи земної кори. Ці рухи супроводжують землетруси та виверження вулканів. Найбільшими діючими вулканами в Європі є Гекла, Етна та Везувій, в Азії — Ключевська Сопка, Фудзіяма, Кракатау й інші, які входять до Тихоокеанського сейсмічного поясу.

Найбільші діючі вулкани

- у Європі — Гекла і Везувій

- в Азії — Ключевська Сопка та Фудзіяма

Приєм «Дивуй». Цікаві факти про вулкани Євразії.

Ключевська Сопка: це найвищий діючий вулкан Євразії, розташований на Камчатці. Його висота становить близько 4750 метрів. Він відомий своєю активністю та частими виверженнями.

Етна: розташований на острові Сицилія в Італії. Це один з найактивніших вулканів у світі. Етна постійно вивергає лаву та попіл, що робить його дуже цікавим для вивчення.

Везувій: знаходиться поблизу Неаполя в Італії. Відомий своїм катастрофічним виверженням у 79 році н.е., яке знищило міста Помпеї та Геркуланум. Везувій залишається активним вулканом і становить потенційну загрозу для навколишніх населених пунктів.

Фудзіяма: розташований на острові Хонсю в Японії. Це один з найвідоміших вулканів у світі, який є символом Японії. Фудзіяма має майже ідеально симетричну конічну форму.

Кракатау: розташований в Індонезії, між островами Ява і Суматра. Виверження Кракатау в 1883 році було одним з найпотужніших в історії, викликавши глобальні кліматичні зміни.

Гекла: розташований в Ісландії. Один з найактивніших вулканів Ісландії, з частими і непередбачуваними виверженнями.

Стромболі: вулканічний острів на Тірренському морі, біля північного узбережжя Сицилії. Вулкан постійно активний, з невеликими виверженнями, які видно з моря, тому його часто називають «маяком Середземномор'я».

***Робота з інформацією:** Сучасні тектонічні процеси Європі.*

Підручник ст. 213 – 214 (ГР II)

IV. Закріплення знань

Моделювання (ГР I)

1. Учні створюють модель руху літосферних плит за допомогою губок (імітація стиснення, розходження та зсуву плит).
2. Учні створюють модель Тихоокеанського вогняного кільця за допомогою пластиліну.

V. Домашнє завдання

§ 48. Підготувати повідомлення про рівнини і гори Євразії.

Урок 53

Тема уроку: Рельєф. Корисні копалини.

Очікувані результати: характеризує рельєф Євразії, використовуючи відповідну наукову термінологію;

досліджує об'єкти і явища на материку, використовуючи тематичні карти, моделі, зокрема й цифрові;

використовує уявлення про взаємозв'язки об'єктів і явищ для виявлення закономірностей формування родовищ корисних копалин, рельєфу материка.

Формування ключових компетентностей: вільне володіння державною мовою, компетентність в галузі природничих наук, техніки і технологій, навчання впродовж життя,

Види і прийоми навчальної діяльності: робота з підручником, робота з картою, робота в парах, практична робота, «Географічний крос», «Вірю-не вірю», «Одне завдання на двох», «Заздалегідь».

Групи загальних результатів: 1, 2, 3

Засоби навчання: ТЗН (технічні засоби навчання), підручник, фізична карта світу, атлас.

Хід уроку

I. Початок уроку

Позитивне налаштування на урок.

Оголошення теми, мети, завдань уроку та очікуваних результатів.

II. Активізація пізнавальної діяльності

Прийом «Географічний крос»

- 1) Основними формами рельєфу є рівнини і ... (гори);
- 2) В основі кожного материка лежить стійка ділянка земної кори, яка називається ... (платформа);
- 3) Гори відповідають складчастим ... .. (областям);
- 4) За віком гори бувають ... .. (старі і молоді);

Прийом «Вірю-не вірю»

- 1) Чи вірите ви, що молоді гори продовжують рости? (Так);
- 2) Чи вірите ви, що найбільш активні зони землетрусів відповідають старим горам? (Ні);
- 3) Чи вірите ви, що під час землетрусу потрібно ховатися в будинках? (Ні);
- 4) Чи вірите ви, що при підйомі в гори температура повітря збільшується? (Ні);
- 5) Чи вірите ви, що на висоті повітря розріджене і їм важче дихати? (Так).

III. Вивчення нового матеріалу

Робота з інформацією: Візитівка Євразії: рельєф (ГР II)

Найвища гірська система світу -
Гімалаї

Східноєвропейська
рівнина – одна з
найбільших рівнин Євразії

Перегляд відео «Рельєф материка»

<https://ua.pistacija.tv/video/geo50191>

Складна тектонічна і геологічна будова материка зумовили велику різноманітність форм рельєфу. Вони сформувалися під впливом внутрішніх і зовнішніх чинників і процесів. Середня висота поверхні Євразії становить 830 м (II місце після Антарктиди). Більшу частину площі материка займають рівнини.

Рівнинні форми рельєфу сформувалися переважно в межах давніх платформ. В основі більшості гірських систем материка лежать різновікові області складчастості.

Прийом «Одне завдання на двох»

Робота в парах.

Заповнити таблицю, встановивши відповідності між тектонічними структурами, рівнинами і корисними копалинами використовуючи тектонічну та фізичну карти Євразії (ГР III).

Тектонічна структура	Форми рельєфу	Корисні копалини
Східноєвропейська платформа		

Сибірська платформа		
Китайсько-Корейська платформа		
Південно-Китайська платформа		
Індостанська платформа		
Аравійська платформа		
Західносибірська платформа		
Туранська платформа		

Практикуймо (ГР II)

Позначте на контурній карті назви географічних об'єктів Євразії: гори Піренеї, Альпи, Апенніни, Скандинавські, Уральські, Кавказ, Тянь-Шань, Гімалаї.

Робота з інформацією: зовнішні сили Євразії.

Підручник ст. 217 – 218 (ГР II)

IV. Закріплення знань

Приєм «Заздалегідь»

Цікаві факти про форми рельєфу Євразії.

Учні зачитують інформацію про форми рельєфу, які підготували на домашнє завдання (заздалегідь).

V. Рефлексія

Зелений --- Все вдавалося

легко

Жовтий --- Було цікаво.

Синій --- Я старався.

Червоний --- Мені було
важко.

VI. Домашнє завдання

§ 47.

Урок 54

Тема уроку: Загальні риси клімату. Кліматичні пояси.

Очікувані результати: характеризує клімат Євразії, використовуючи відповідну наукову термінологію;

створює матеріальні навчальні моделі для дослідження;

порівнює типи клімату помірного поясу Євразії й Північної Америки.

Формування ключових компетентностей: вільне володіння державною мовою, компетентність в галузі природничих наук, техніки і технологій, навчання впродовж життя, інноваційність.

Види і прийоми навчальної діяльності: робота з підручником, робота з картою, практична робота, моделювання, «Інтелектуальна розминка».

Групи загальних результатів: 1, 2, 3

Засоби навчання: ТЗН (технічні засоби навчання), підручник, фізична карта світу, атлас, матеріали для моделювання.

Хід уроку

I. Початок уроку

Позитивне налаштування на урок.

Оголошення теми, мети, завдань уроку та очікуваних результатів.

II. Активізація пізнавальної діяльності

Приєм «Інтелектуальна розминка». Виконання інтерактивних завдань.

<https://learningapps.org/index.php?page=3&s=&category=6>

<https://learningapps.org/29503404>

III. Вивчення нового матеріалу

Робота з інформацією: Візитівка Євразії: клімат (ГР II)

Розташована у всіх кліматичних
поясах Північної півкулі

Пояс холоду Північної
півкулі – Оймякон (

- 71, 2°C)

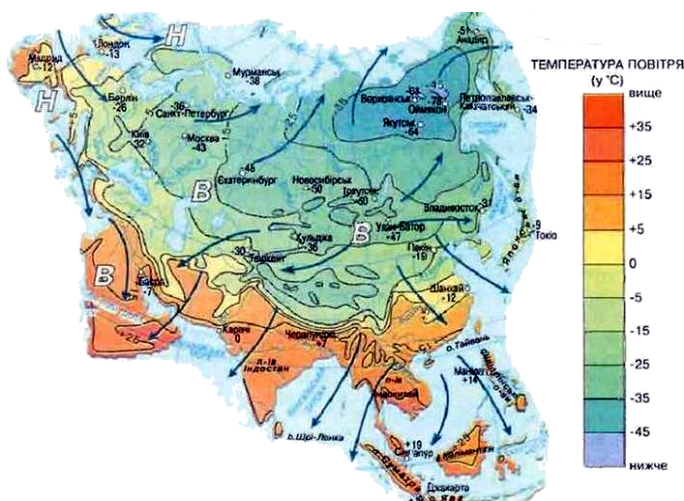
Перегляд відео «Клімат материка»

<https://ua.pistacja.tv/video/geo50195>

Клімат Євразії тісно пов'язаний з її великими розмірами. Материк характеризується винятковою розмаїтістю кліматичних умов, чому сприяє низка факторів.

1. Сонячна радіація

Євразія розташована в усіх широтах Північної Півкулі, що визначає нерівномірне надходження на її поверхню сонячного тепла й зумовлює неоднакове нагрівання суходолу в різних його частинах. Оскільки материк має величезну протяжність з півночі на південь, кут падіння сонячних променів в Євразії змінюється найбільше, в порівнянні з іншими материками.

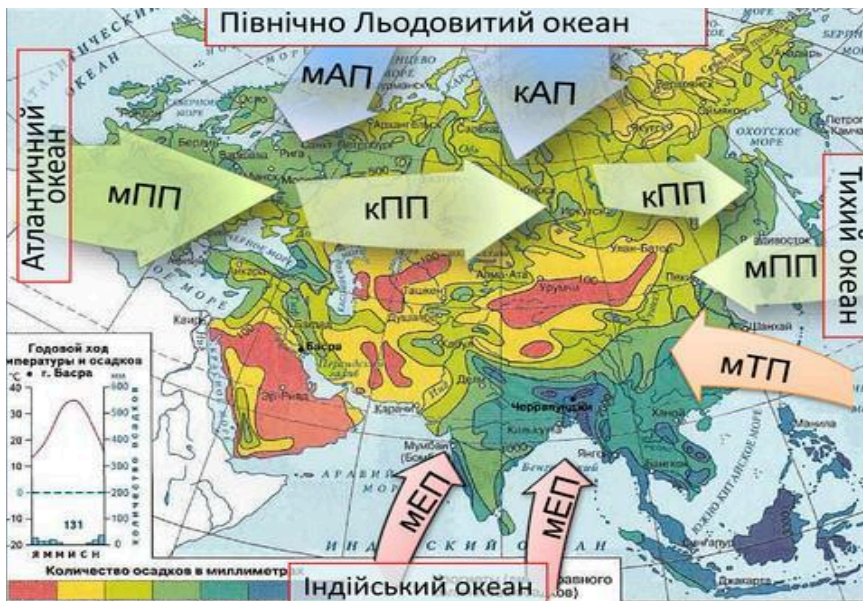
2. Циркуляція повітряних мас.

Над Євразією утворюються всі типи повітряних мас, завдяки яким відбувається перерозподіл температур і опадів над поверхнею материка. Оскільки величезна територія Євразії розташовується в усіх кліматичних поясах Північної півкулі, то її кліматичні умови формуються під впливом холодних і сухих арктичних, морських і континентальних помірних, спекотних і постійно сухих тропічних, спекотних і вологих екваторіальних повітряних мас.

Моделювання (ГР I)

Моделювання системи руху повітряних мас, що впливають на клімат Євразії.

На контурній кліматичній карті Євразії кольоровими олівцями позначте напрямки руху на території материка різних повітряних мас. Зазначте напрямки вітрів, що формуються над материком.

Опади на материк характеризуються нерівномірністю. Річна кількість опадів на материк зменшується від його узбережних районів до центральних областей. Це відбувається тому, що активність циклонів із заходу на і мусонів послаблюється, а вплив континентальних повітряних мас із внутрішніх районів Євразії посилюється. Для материка характерні великі площі території із континентальним типом клімату, особливо в межах помірному кліматичного поясу.

Практикуймо (ГР I)

Доведення зростання континентальності клімату із заходу на схід у помірному поясі на основі аналізу кліматодіаграм.

Виконується в зошиті для практичних робіт.

Підручник (ст. 223)

Кліматичні пояси Євразії

Євразію перетинають усі кліматичні пояси Північної півкулі - від арктичного до екваторіального . Тому на її території сформувалися різноманітні типи клімату. Серед них переважають континентальні. Загальними показниками континентального клімату є значна амплітуда коливання річних температур і невелика кількість опадів.

Перегляд відео «Кліматичні пояси»

<https://ua.pistacja.tv/video/geo50196>

IV. Закріплення знань

Порівняння типів клімату помірною поясу Євразії й Північної Америки.
Виявлення спільних та відмінних ознак (ГР III)

Спільні риси:

- ✓ в обох материках у межах помірною поясу виділяють морський, помірно-континентальний, континентальний та мусонний типи клімату. Це пов'язано з загальними закономірностями циркуляції атмосферних мас та впливом океанів.
- ✓ для обох материків характерна чітко виражена сезонність з теплим літом та холодною зимою. Це зумовлено річним ходом сонячної радіації.

Відмінні риси:

1. Континентальність:

континентальний клімат в Євразії поширений на значно більшій території, ніж у Північній Америці. Це зумовлено величезними розмірами материка та віддаленістю внутрішніх районів від океанів.

2. Вплив океанів:

- ✓ вплив Атлантичного океану на клімат Європи є більш відчутним, ніж вплив Атлантичного океану на клімат Північної Америки.
- ✓ з іншого боку, вплив Тихого океану на клімат Північної Америки є значно відчутнішим, ніж на клімат Євразії.

3. Гірські системи:

- ✓ гірські системи Кордильєр у Північній Америці створюють значний бар'єр для проникнення вологих повітряних мас з Тихого океану вглиб материка.
- ✓ Гімалаї в Євразії суттєво впливають на формування мусонного клімату в Південній та Східній Азії.

4. Мусонний клімат:

Мусонний клімат в Євразії має більш виражений характер, ніж у Північній Америці. Це пов'язано з особливостями циркуляції атмосферних мас в Азії.

5. Температурний режим:

- ✓ взимку, у районах з континентальним кліматом, температура в Євразії може опускатися значно нижче, ніж у Північній Америці.
- ✓ влітку, в тих же районах, температура може бути дещо вищою в Євразії, ніж в Північній Америці.

V. Домашнє завдання

§ 50.

Урок 55

Тема уроку: Води суходолу. Річки.

Очікувані результати: досліджує об'єкти і явища на материках, використовуючи тематичні карти, моделі, зокрема й цифрові;

характеризує внутрішні води Євразії, використовуючи відповідну наукову термінологію;

створює матеріальні навчальні моделі для дослідження;

бере активну участь у комунікації, використовуючи прийоми комунікативної взаємодії.

Формування ключових компетентностей: вільне володіння державною мовою, компетентність в галузі природничих наук, техніки і технологій, навчання впродовж життя, громадянська та соціальна компетентність.

Види і прийоми навчальної діяльності: робота з підручником, робота з картою, практична робота, робота в групі, «Інтелектуальна розминка».

Групи загальних результатів: 1, 2, 3

Засоби навчання: ТЗН (технічні засоби навчання), підручник, фізична карта світу, атлас.

Хід уроку

I. Початок уроку

Позитивне налаштування на урок.

Оголошення теми, мети, завдань уроку та очікуваних результатів.

II. Активізація пізнавальної діяльності

Приєм «Інтелектуальна розминка». Виконання інтерактивних завдань.

<https://learningapps.org/9734845>

<https://learningapps.org/16862923>

III. Вивчення нового матеріалу

Робота з інформацією: Візитівка Євразії: води суходолу (ГР II)

Річки належать до басейнів чотирьох океанів та
басейну внутрішнього стоку

Волга – найбільша річка
Європи

Загальний обсяг річкового стоку в Євразії – найбільший в світі та становить 16 тис. км³/год. Також характерною рисою є наявність великого басейну внутрішнього стоку (30% від загальної площі материка).

Перегляд відео «Води суходолу. Річки Євразії»

<https://ua.pistacja.tv/video/geo50197>

Найбільшу водостічну площу має Північний Льодовитий океан. Сюди несуть води такі великі річки, як Об, Єнісей, Лена, Печора. Майже всі річки басейну

Північного Льодовитого океану мають снігове живлення. Узимку вони надовго замерзають.

Другим за величиною є басейн Тихого океану. Йому належать річки півострова Індокитай і Східної Азії, серед яких найбільші Янцзи, Хуанхе, Амур, Меконг. Майже в усіх річках цього басейну переважає дощове живлення. У верхів'ях вони гірські, зі стрімкою течією, глибоко вдаються в товщі гірських порід.

Третій за величиною — басейн Індійського океану. До нього належать в основному річки, які беруть початок на Тибетському й Вірменському нагір'ях, у Гімалаях. Це Інд, Ганг із Брахмапутрою, Тигр, Євфрат. Річки цього басейну мають переважно дощове живлення, а у верхів'ях — льодовиково-дощове. Улітку всі річки під час мусонних дощів і танення гірських льодовиків сильно розливаються, узимку — міліють. Особливо великі повені бувають на річці Ганг, коли рівень води піднімається на 10—12 м.

В Атлантичний океан і його моря впадають річки Західної, Південної й частково Східної Європи. Річкова мережа тут густа, але таких великих річок, як в Азії, немає. Живлення річок та їхній режим різноманітні. На заході, в області морського клімату, річки не замерзають. (Сена, Луара тощо). Вони повноводні цілий рік. Там, де взимку буває сніговий покрив і річки замерзають, хоч і ненадовго, — весняна повінь (Вісла, Одра, Ельба). Річки, які беруть початок в Альпах (Рейн ін.), мають переважно льодовикове живлення. Великі річки Європи - Дунай, Дніпро, Дністер, що впадають у Чорне море, зі змішаним живленням і весняними повенями, є важливими транспортними артеріями, джерелами водопостачання та електроенергії.

Практикуймо (ГР II)

Позначте на контурній карті назви річок Євразії: Рейн, Дунай, Дніпро, Волга, об, Єнісей, Лена, Амур, Хуанхе, Янцзи, Меконг, Ганг, Інд, Євфрат, Тигр.

Практикуймо (ГР I)

Робота у групі

2. Попрацюйте у групах щодо моделювання водного режиму річок материка. За допомогою карти кліматичних поясів та кліматичної карти Євразії виявіть особливості водного режиму найбільших річок материка, заповнивши таблицю за зразком.

Назва річки	Басейн, до якого належить	Витік	Гирло	Тип живлення	Режим річки
Одра	Атлантичного океану	Судетські гори	Балтійське море	снігове та дощове	весняна повінь, літні паводки

- 1 група — Рейн, Дунай, Дніпро, Дністер;
- 2 група — Об, Єнісей, Лена, Печора;
- 3 група — Амур, Хуанхе, Янцзи, Меконг;
- 4 група — Ганг, Інд, Євфрат, Тигр;
- 5 група — Волга, Урал, Амудар'я, Сирдар'я.

IV. Закріплення знань

Використання річок Євразії

- для зрошення полів
- для промислових потреб (фабрики, заводи, ТЕС та АЕС)
- як джерело енергії (будівництво гідроелектростанцій)
- розведення та виловлювання риби
- як транспортні магістралі
- для відпочинку

Екологічні проблеми річок Євразії

- забруднення стічними водами з промислових та комунальних об'єктів
- сміття
- цвітіння води
- обміління в результаті залучення води з річки на потреби господарства
- аварії на суднах, промислових об'єктах

V. Рефлексія

VI. Домашнє завдання

§ 51.

Урок 56

Тема уроку: Води суходолу. Озера. Болота. Багаторічна мерзлота.

Очікувані результати: досліджує об'єкти і явища на материку, використовуючи тематичні карти, моделі, зокрема й цифрові;

характеризує внутрішні води Євразії, використовуючи відповідну наукову термінологію;

створює матеріальні навчальні моделі для дослідження;

бере активну участь у комунікації, використовуючи прийоми комунікативної взаємодії.

Формування ключових компетентностей: вільне володіння державною мовою, компетентність в галузі природничих наук, техніки і технологій, навчання впродовж життя, громадянська та соціальна компетентність.

Види і прийоми навчальної діяльності: робота з підручником, робота з картою, робота в парах, робота в групі для розв'язання проблеми, «Інтелектуальна розминка», «Одне завдання на двох»

Групи загальних результатів: 1, 2, 3

Засоби навчання: ТЗН (технічні засоби навчання), підручник, фізична карта світу, атлас.

Хід уроку

I. Початок уроку

Позитивне налаштування на урок.

Оголошення теми, мети, завдань уроку та очікуваних результатів.

II. Активізація пізнавальної діяльності

Приєм «Інтелектуальна розминка». Виконання інтерактивних завдань.

<https://learningapps.org/18052632>

<https://learningapps.org/29546507>

III. Вивчення нового матеріалу

Озера Євразії різні за походженням улоговин, розмірами, глибинами, солоністю й розміщені нерівномірно. Найбільша кількість озер на північному заході Євразії.

Перегляд відео «Озера Євразії»

<https://ua.pistacja.tv/video/geo50198>

Дослідження. Походження найбільших озер Євразії. (ГР II)

Приєм «Одне завдання на двох»

Робота в парах (пошук інформації).

Заповнити таблицю, вказавши походження озерних улоговин Євразії.

Підручник (ст. 232 – 233), інтернет-джерела.

	Утворення	Приклади озер
Тектонічні		
Льодовикові		
Залишкові		
Загатні		
Вулканічні		
Карстові		

Багаторічна мерзлота. Льодовики.

БАГАТОРІЧНА МЕРЗЛОТА

- — це товща промерзлих порід завглибшки від **декількох метрів до одного кілометра**, де породи **мають температуру нижчу 0 °С**
- тільки влітку розмерзається тонкий верхній шар ґрунту
- поширена на **півночі Євразії, у Сибіру**
- допомогла зберегти для **вчених викопні рештки мамонтів та інших тварин і рослин**
- інколи на глибині зустрічаються шари льоду до 60 м, його називають **викопним льодом**

ЛЬДОВИКИ

- за площею гірських льодовиків Євразія посідає **перше місце у світі**
- вони покривають високі вершини
  - Альп
  - Кавказу
  - Тянь-Шаню
  - Гімалаїв

IV. Закріплення знань

Робота у групі для розв'язання проблеми (ГР III)

Нерівномірний розподіл водойм і запасів прісної води на материку.

Нерівномірний розподіл водойм і запасів прісної води на материку Євразія – це складна проблема, що має безліч причин і наслідків. Ось деякі ключові аспекти, які варто розглянути:

Причини нерівномірного розподілу:

1. **Кліматичні відмінності:**

- Євразія – найбільший континент, тому клімат тут дуже різноманітний. Від арктичної тундри до тропічних пустель. Це призводить до великих відмінностей в кількості опадів.
- в одних регіонах, таких як Південно-Східна Азія, випадає багато опадів, а в інших, таких як Центральна Азія – дуже мало.

2. Рельєф:

- гірські хребти, такі як Гімалаї та Альпи, впливають на розподіл опадів. Вони можуть створювати "дощові тіні", де одна сторона гори отримує багато опадів, а інша – мало.
- рівнини та низини можуть накопичувати воду, але також можуть бути схильні до повеней.

3. Геологічна будова:

- тип гірських порід впливає на здатність ґрунту утримувати воду.
- підземні води також розподілені нерівномірно, залежно від геологічної будови.

4. Людська діяльність:

- зрошення сільськогосподарських угідь може вичерпувати запаси прісної води.
- забруднення водою промисловими та побутовими відходами зменшує кількість доступної прісної води.
- зміна клімату, спричинена людською діяльністю, впливає на розподіл опадів і танення льодовиків.

Наслідки нерівномірного розподілу:

1. Дефіцит прісної води:

- мільйони людей в Євразії не мають доступу до чистої питної води.
- це призводить до проблем зі здоров'ям, таких як захворювання, спричинені забрудненою водою.

2. Проблеми в сільському господарстві:

недостатня кількість води ускладнює вирощування сільськогосподарських культур, що може призвести до нестачі продовольства.

3. Екологічні проблеми:

- висихання водою може призвести до зникнення видів тварин і рослин.
- забруднення водою шкодить екосистемам.

4. Соціально-економічні проблеми:

- конфлікти через доступ до води можуть виникати між різними регіонами та країнами.
- недостатня кількість води може стримувати економічний розвиток.

Можливі шляхи вирішення:

1. Раціональне використання водних ресурсів:

- впровадження ефективних систем зрошення.
- зменшення втрат води в промисловості та побуті.

2. Охорона водойм від забруднення:

- посилення контролю за промисловими та побутовими викидами.
- очищення забруднених водойм.

3. Будівництво водосховищ і водопроводів:

для перерозподілу води між регіонами.

4. Збереження льодовиків:

зменшення викидів парникових газів, щоб уповільнити танення льодовиків.

5. Міжнародна співпраця:

спільне управління транскордонними водними ресурсами.

Вирішення проблеми нерівномірного розподілу води в Євразії вимагає комплексного підходу та співпраці між різними країнами та регіонами.

V. Рефлексія

Вибери лист

VI. Домашнє завдання

§ 52.

Урок 57

Тема уроку: Природна зональність.

Очікувані результати: досліджує об'єкти і явища на материку, використовуючи тематичні карти, моделі, зокрема й цифрові;

створює матеріальні навчальні моделі для дослідження;

характеризує природні зони Євразії, використовуючи відповідну наукову термінологію;

використовує уявлення про взаємозв'язки об'єктів і явищ для виявлення закономірностей формування зональних і аональних природних комплексів на материку

Формування ключових компетентностей: вільне володіння державною мовою, компетентність в галузі природничих наук, техніки і технологій, навчання впродовж життя, громадянська та соціальна компетентність.

Види і прийоми навчальної діяльності: робота з підручником, робота з картою, робота в парі, дослідження, «Вірю-не вірю», «Одне завдання на двох».

Групи загальних результатів: 1, 2, 3

Засоби навчання: ТЗН (технічні засоби навчання), підручник, фізична карта світу, атлас.

Хід уроку

I. Початок уроку

Позитивне налаштування на урок.

Оголошення теми, мети, завдань уроку та очікуваних результатів.

II. Активізація пізнавальної діяльності

Приєм «Вірю-не вірю»

1. Найдовша річка Євразії – це Янцзи . /так/
2. Гренландія – найбільший острів Євразії. /ні/
3. Найглибше озеро – Євразії – Байкал. /так/
4. Євразія – найсухіший материк. /ні/
5. Карпати розділяють Європу і Азію. /ні/
6. Євразія має практично всі види корисних копалин. /так/
7. Річки Євразії належать лише до басейнів Північно-Льодовитого та Атлантичного океанів. /ні/
8. Найвологіше місце на Землі знаходиться на материку Євразія. /так/
9. Багаторічна мерзлота охоплює 1/3 території Азії. /так/
10. За чисельністю населення Євразія займає 3 місце в світі. /ні/
11. На материку проживають всі раси крім негроїдної. /ні/

12. Економічно найрозвинутішими державами є : Японія, Німеччина, Великобританія. /так/
13. Найбільшу кількість населення з поміж країн Євразії має Росія. /ні/
14. Найвища точка Євразії – г. Джомолунгма. /так/
15. Росія – Найбільша за площею держава в світі . /так/
16. Крайньою північною точкою є м. Піай ./ні/
17. Євразія знаходиться у всіх кліматичних поясах /так/
18. Євразію омивають Зелене та Рожеве моря. /ні/
19. В Азії знаходиться „полнос холоду” північної півкулі. /так/
20. Україна має відношення до Євразії. /так/
21. Євразія – найбільший материк на Землі. /так/

III. Вивчення нового матеріалу

Перегляд відео «Природні зони Євразії»

<https://ua.pistacja.tv/video/geo50199>

<https://ua.pistacja.tv/video/geo51910>

Прийом «Одне завдання на двох»

Робота у парі (пошук інформації в підручнику та інтернеті) (ГР II)

Заповнити таблицю про одну природну зону і презентувати інформацію.

Природна зона	
Географічне положення	
Клімат	
Ґрунти	
Рослини	
Цікавий факт про рослину (на вибір)	
Тваринний світ	
Цікавий факт про тварину (на вибір)	

IV. Закріплення знань

Дослідження (ГР I, III)

Як відрізнити азійські пустелі помірного й тропічного поясів?

Дослідження азійських пустель помірного й тропічного поясів Євразії виявляє значні відмінності в їхніх характеристиках, що зумовлені різними кліматичними умовами.

Основні відмінності між пустелями:

1. Клімат:

- ✓ пустелі помірного поясу характеризуються різкими коливаннями температур протягом року. Літо тут спекотне, а зима холодна, іноді з морозами. Оподи невеликі, переважно навесні та восени.
- ✓ пустелі тропічного поясу мають стабільно високі температури протягом усього року. Оподи вкрай рідкісні та нерегулярні.

2. Рослинність:

- ✓ у пустелях помірного поясу рослинність більш різноманітна та пристосована до холодних зим. Тут зустрічаються полин, саксаул, ефемери.
- ✓ у пустелях тропічного поясу рослинність дуже бідна та представлена переважно посухостійкими видами, такими як верблюжа колючка.

3. Ґрунти:

- ✓ ґрунти пустель помірного поясу сіро-бурі, часто засолені.
- ✓ ґрунти пустель тропічного поясу примітивні, кам'янисті або піщані, з низьким вмістом органічних речовин.

Порівняння умов існування тварин:

1. Адаптація до температурних коливань:

- ✓ тварини пустель помірного поясу мають пристосування до холодної зими, такі як зимова сплячка або густий шерстяний покрив.

- ✓ тварини пустель тропічного поясу пристосовані до постійної спеки, ведуть нічний спосіб життя або мають здатність зберігати воду в організмі.

2. Пошук води та їжі:

в обох типах пустель тварини мають розвинені механізми пошуку води та їжі в умовах їхнього дефіциту. Вони можуть долати великі відстані, накопичувати жир або використовувати метаболічну воду.

3. Захист від хижаків:

камуфляж, швидкість та нічний спосіб життя є загальними стратегіями захисту від хижаків в обох типах пустель.

Отже, азійські пустелі помірного й тропічного поясів Євразії відрізняються кліматичними умовами, рослинністю та ґрунтами, що зумовлює різні адаптації тварин до життя в цих екосистемах.

V. Домашнє завдання

§ 53. Принести папір, картон, клей, ножиці, кольорові олівці.

Урок 58

Тема уроку: Висотна поясність.

Очікувані результати: досліджує об'єкти і явища на материку, використовуючи тематичні карти, моделі, зокрема й цифрові;

створює матеріальні навчальні моделі для дослідження;

характеризує природні зони Євразії, використовуючи відповідну наукову термінологію;

використовує уявлення про взаємозв'язки об'єктів і явищ для виявлення закономірностей формування зональних і азональних природних комплексів на материку

Формування ключових компетентностей: вільне володіння державною мовою, компетентність в галузі природничих наук, техніки і технологій, навчання впродовж життя, інноваційність, громадянська та соціальна компетентність.

Види і прийоми навчальної діяльності: робота з підручником, робота з картою, робота в парі, моделювання, «Інтелектуальна розминка», «Одне завдання на двох».

Групи загальних результатів: 1, 2, 3

Засоби навчання: ТЗН (технічні засоби навчання), підручник, фізична карта світу, атлас, матеріали для моделювання.

Хід уроку

I. Початок уроку

Позитивне налаштування на урок.

Оголошення теми, мети, завдань уроку та очікуваних результатів.

II. Активізація пізнавальної діяльності

Приєм «Інтелектуальна розминка». Виконання інтерактивних завдань.

<https://learningapps.org/10170644>

<https://learningapps.org/4311657>

<https://learningapps.org/4967794>

III. Вивчення нового матеріалу

Перегляд відео «природні зони Євразії»

<https://ua.pistacja.tv/video/geo51910>

Для Євразії характерні різноманітні прояви й значне поширення висотної поясності. Склад та кількість висотних поясів залежать від географічного положення та висоти гір.

У Європі найбільш чітко висотна поясність проявляється в Альпах: п'ять висотних поясів закономірно змінюють одне одного.

Найбільша кількість висотних поясів спостерігається на південних схилах Гімалаїв. На північних схилах гір усього два висотні пояси. Це пояснюється сусідством із нагір'ям Тибет, якому властиві суворі кліматичні умови. Склад висотних поясів західної (біля підніжжя більш сухої та прохолодної) та східної (жаркої та вологої) відрізняється. У західній частині до 1000 м зростають посухостійкі ліси та чагарники. У східній на аналогічних висотах поширені

вологі вічнозелені ліси, які поступово заміщуються мішаними та хвойними лісами. Снігова лінія розташована вище, ніж у західній частині.

Моделювання (ГР І)

Можна дати на домашнє завдання або виконати у класі з використаних заготовлених матеріалів.

Моделювання послідовної зміни природних комплексів з висотою в горах Євразії за картами атласу.

1. Вертикальний розріз

- **Матеріали:** аркуш паперу або картон, кольорові олівці, фломастери або фарби, лінійка, ножиці, клей.
- **Інструкція:**
  0. На аркуші паперу намалюйте вертикальний розріз гори.
  1. Розділіть розріз на зони, що відповідають висотним поясам (наприклад, підніжжя, ліси, луки, льодовики).
  2. За допомогою кольорових олівців або фарб відобразіть характерні особливості кожного поясу (рослинність, ґрунти, тваринний світ).

3. Використовуючи карти атласу, підпишіть назви рослин, тварин і ґрунтів, які зустрічаються в кожному поясі.
4. Можна додати символи, що відображають кліматичні умови (температуру, опади).

2. Об'ємна модель

- **Матеріали:** картон або пінопласт, пластилін або глина, мох, гілочки, камінці (для декору), фарби
- **Інструкція:**
  0. З картону або пінопласту виріжте основу для моделі.
  1. З пластиліну або глини сформуєте об'ємну модель гори.
  2. Розділіть гору на зони, що відповідають висотним поясам.
  3. За допомогою фарб відобразіть колір ґрунтів і рослинності кожного поясу.
  4. Додайте мох, гілочки, камінці для створення реалістичного вигляду.
  5. Використовуючи карти атласу, розмістіть на моделі мініатюрні зображення рослин і тварин, характерних для кожного поясу.

3. "Книга-розкладачка"

- **Матеріали:** кілька аркушів паперу, ножиці і клей, кольорові олівці або фломастери.
- **Інструкція:**
  0. Складіть аркуші паперу гармошкою, щоб створити "книгу-розкладачку".
  1. На кожній сторінці відобразіть один висотний пояс.
  2. Намалуйте або наклейте зображення рослин і тварин, характерних для кожного поясу.
  3. Додайте короткі описи кліматичних умов і особливостей ґрунтів.
  4. Використовуючи карти атласу, підпишіть назви географічних об'єктів, які зустрічаються в кожному поясі.

Поради:

- Використовуйте карти атласу для визначення висотних меж кожного поясу.
- Звертайте увагу на зміни клімату, рослинності та тваринного світу з висотою.
- Додайте до моделі позначення, що відображають напрямки вітрів і кількість опадів.
- Не забудьте вказати назву гірської системи, для якої створена модель.

IV. Закріплення знань

Робота з інформацією (ГР II)

Найвідоміші об'єкти природної спадщини ЮНЕСКО в Європі.

Прийом «Одне завдання на двох»

Робота в парах (пошук інформації).

Учням пропонується знайти інформацію про один з об'єктів природної спадщини ЮНЕСКО в Європі використовуючи інтернет-ресурси.

Об'єкти:

- 1) Букові праліси Карпат та давні букові ліси Німеччини
- 2) Плітвіцькі озера (Хорватія)
- 3) Ліпарські острови (Італія)
- 4) Дорога Гігантів (Північна Ірландія)
- 5) Національний парк Доньяна (Іспанія)

V. Рефлексія

VI. Домашнє завдання

§ 54.

Урок 59

Тема уроку: Подібність і відмінність ландшафтів Євразії та Північної Америки.

Очікувані результати: порівнює пустелі тропічного й помірною поясів, природні зони Євразії й Північної Америки.

Формування ключових компетентностей: вільне володіння державною мовою, компетентність в галузі природничих наук, техніки і технологій, навчання впродовж життя, громадянська та соціальна компетентність.

Види і прийоми навчальної діяльності: робота з підручником, робота з картою, практична робота, робота в групі, «Мікрофон».

Групи загальних результатів: 1, 2, 3

Засоби навчання: ТЗН (технічні засоби навчання), підручник, фізична карта світу, атлас.

Хід уроку

I. Початок уроку

Позитивне налаштування на урок.

Оголошення теми, мети, завдань уроку та очікуваних результатів.

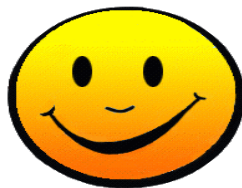
У народі існує думка:

якщо посміхнутися перехожому – він усміхнеться у відповідь;

якщо посміхнутися небу – розійдуться хмари і засвітить сонце;

якщо посміхнутися Всесвіту – трапиться щось казкове

Тож давайте посміхнемося один одному, щоб нас чекав успіх на уроці

II. Активізація пізнавальної діяльності

Приєм «Мікрофон»

1. Площа материка ... (53,4 млн. км)

2. Рівнина, одна з найбільших у світі....(Східноєвропейська рівнина)

3.Найдовший на планеті пояс молодих складчастих гір....(Альпійсько-Гімалайський: Піренеї, Альпи, Апенніни, Карпати, Кримські, Кавказькі, Гімалаї, Тибетське нагір'я)

4. Найвища гірська система земної кулі .... (Гімалаї)
5. На розподіл температур та опадів на материк впливає ... (кількість сонячної енергії, рельєф материка ,циркуляція повітряних мас, течії)
- 6.Річки Євразії належать до басейнів ... (Атлантичного, Індійського, Тихого, Північного Льодовитого океанів).
- 7.Найдовша річка Європи.....(Волга -3531 км)
8. Яке походження мають озера-моря .... (залишкове)
9. Найглибше озеро материка і світу .. (Байкал)
- 10.За площею гірських льодовиків Євразія посідає....(Перше місце у світі)

III. Вивчення нового матеріалу

Робота з інформацією (ГР II)

Вчитель дає учням проблемні запитання, а відповіді на них учні шукають в підручнику (ст. 246-247) та атласі і дають відповіді на них.

Питання:

1. Як ви гадаєте, чому у Євразії виділяють більше природних зон, ніж у Північній Америці?
2. Які особливості розміщення природних зон на материк Євразія? Які природні зони простягаються від західних до східних берегів, а які не утворюють суцільної смуги?
3. Які особливості розміщення природних зон на материк Північна Америка? Які природні зони простягаються від західних до східних берегів, а які не утворюють суцільної смуги?
4. Поміркуйте, чому на 40 пн. ш. у Євразії ростуть твердолисті вічнозелені ліси і чагарники, а в Північній Америці на тій же широті — хвойні ліси?

IV. Закріплення знань

Практикуймо (ГР II)

Робота в групі.

Учні формують 4 групи. Кожна група отримує одну природну зону для порівняння і заповнює табличку. Представляють інформацію по виконаному завданні.

2. За допомогою карт атласу та тексту підручника порівняйте, заповнивши таблицю, рослинний та тваринний світ природної зони Євразії та Північної Америки (тундри/ тайги/ широколистяних лісів/ степів). Проаналізуйте, чим зумовлені подібності та відмінності у видовому складі рослин і тварин цих природних зон.

Назва материка	Назва природної зони			
	Рослинний світ		Тваринний світ	
	подібне	відмінне	подібне	відмінне
Євразія				
Північна Америка				

V. Рефлексія

VI. Домашнє завдання

§ 55.

Урок 60

Тема уроку: Розселення населення на материку. Основні екологічні проблеми.

Очікувані результати: бере активну участь у комунікації, використовуючи прийоми комунікативної взаємодії.

Формування ключових компетентностей: вільне володіння державною мовою, компетентність в галузі природничих наук, техніки і технологій, навчання впродовж життя,

Види і прийоми навчальної діяльності: робота з підручником, робота з картою,

«Інтелектуальна розминка».

Групи загальних результатів: 1, 2

Засоби навчання: ТЗН (технічні засоби навчання), підручник, фізична карта світу, атлас.

Хід уроку

I. Початок уроку

Позитивне налаштування на урок.

Оголошення теми, мети, завдань уроку та очікуваних результатів.

II. Активізація пізнавальної діяльності

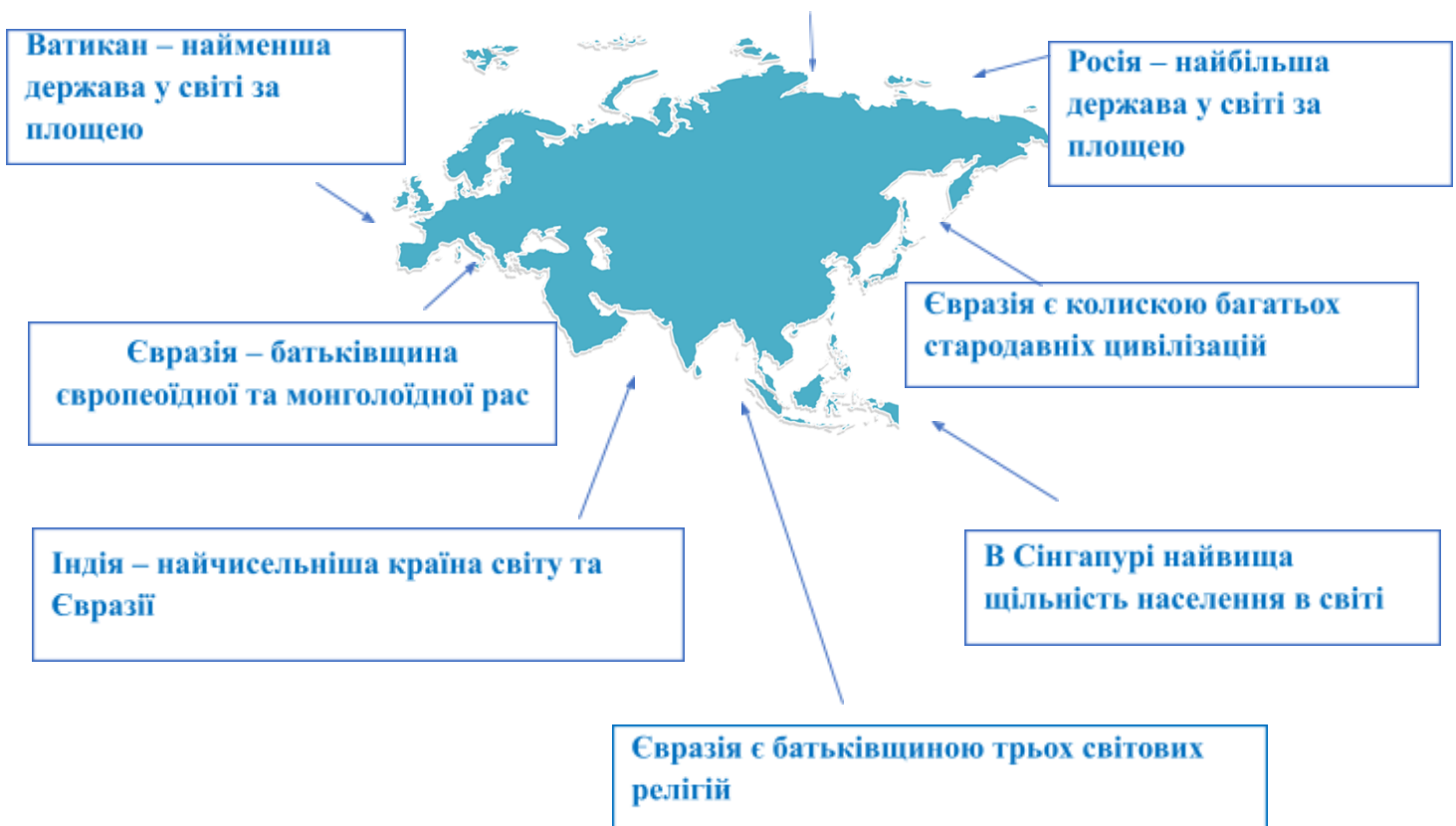
Приєм «Інтелектуальна розминка».

Виконання інтерактивних завдань з підручника (ст. 253)

III. Вивчення нового матеріалу

Робота з інформацією: Візитівка Євразії: населення і політична карта (ГР II)

Найбільший материк Землі за
кількістю населення – 5, 4 млрд. осіб

Перегляд відео «Населення Євразії»

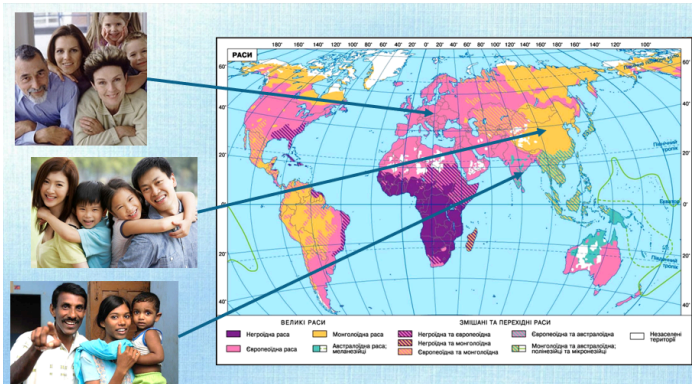
<https://ua.pistacja.tv/video/geo51912>

Євразія – не лише материк-гігант у своїх масштабах, рекордсменах, природних зонах, а і континент-контраст у всьому, що стосується населення. Навряд чи де-небудь ще, крім Євразії, можна зустріти таку розмаїтість народів, мов, культур, рівнів, форм і укладів життя людей.

Расовий склад

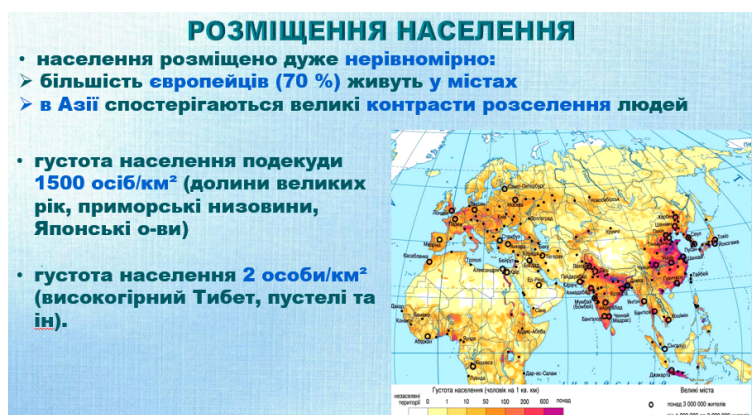
Сучасне населення Євразії – народи, які належать до різних рас. Переважна частина з них – представники європеїдної раси, які мають світлу шкіру, темні очі і пряме волосся. Населяють Європу, Південно-Західну Азію та Індію. Європеїди, які живуть на півночі Євразії, відрізняються високим зростом, світлою шкірою, світлими очима і білявим волоссям.

Народи, що належать до монголоїдної раси, населяють Центральну і Східну Азію. Представники цієї раси (монголи, китайці, корейці, японці) зазвичай низькорослі, з жовтувато-смаглявою шкірою, темними вузькими очима, чорним прямим волоссям. На півдні Азії живуть представники негроїдної раси, що мають темну шкіру, вилицювате обличчя, хвилясте темне волосся.

Розміщення населення

На величезній і різноманітній території Євразії населення розміщується дуже нерівномірно. В Європі, на відміну від Азії, немає незаселених або малозаселених територій. Більшість європейців (70%) проживає у містах. Окремі міста неухильно розростаються, зливаються з передмістями і утворюють суцільну міську забудову. В Азії спостерігають великі контрасти природних умов і відповідно розміщення населення. В одних районах густина населення дуже велика і подекуди досягає 1 500 осіб на км². В інших же районах населення складає 2 особи на 1 км² або вони взагалі безлюдні.

Національний склад

Національний склад населення дуже строкатий. Це пов'язано з багатовіковим переселенням народів під час завойовницьких походів та міжусобних воєн.

Основними ознаками того чи іншого народу є спільні території проживання і мова. За мовними ознаками населення Євразії належить до різних мовних груп, що об'єднуються у мовні сім'ї.

Релігії

Панівною релігією Європи є християнство. В Азії разом з християнством поширені мусульманство (іслам), індуїзм, буддизм.

Країни Євразії відрізняються одна від одної не тільки розмірами території та кількістю населення. Їх дуже розрізняє рівень економічного розвитку, особливості культури, релігійних традицій, мови, національних звичаїв. На

території Євразії розташовані й найбільш розвинені країни світу (п'ять держав з «великої сімки» — Японія, Великобританія, Німеччина, Франція, Італія), і молоді країни, що набули незалежності після розпаду СРСР та соціалістичної системи (серед них і наша держава), і країни, що відстають у своєму розвитку (Афганістан).

Нині на політичній карті Євразії налічується 93 країни й території, 91 з них — незалежна. На території Євразії розташовані найбільші за площею держави світу — росія і Китай. Площа росії (17 млн км²) майже така, як територія Південної Америки, а Китаю (9,5 млн км²) — на третину більша за Австралію.

Поряд з такими велетнями в Євразії історично сформувалися держави - карлики, які займають територію, меншу за Київ. Найменшою країною світу є Ватикан (0,44 км²).

IV. Закріплення знань

Перегляд відео «Екологічні проблеми Євразії»

<https://ua.pistacja.tv/video/geo51911>

Після перегляду відео та опрацювання інформації з підручника (ст. 250 – 252) учні записують в зошиті основні екологічні проблеми Євразії.

V. Домашнє завдання

§ 56. Підготуватися до підсумкової роботи, повторити § 41 - 55.

Урок 61

Підсумковий урок із тем «Північна Америка. Євразія» (ГР II, III)

Підсумкова робота № 5.